

Galatským 4,1-7

V minulém čtení přirovnal apoštol Pavel zákon Božích nařízení k „pedagogovi“, který vychovával národ izraelský do příchodu Kristova. Na základě Božího zákona mohli Izraelští poznávat svůj hřích a vzdálenost od Boha a zároveň nad ním mohli poznávat i nedostatek lidských sil se s vlastní hříšností a porušeností vyrovnat. V zákoně Božím tedy Židé viděli jako v zrcadle hloubku své hříšnosti i bezmoci. Ovšem Izrael (a nakonec ani celý svět) tak neměl zůstat. Člověk si vůči Bohu stojí zcela beznadějně. Ale, jak tam napsal Pavel, jen do příchodu Kristova, do příchodu víry. Kristus nesl prokletí zákona a hříchu místo nás a vírou v něho docházíme odpuštění, očištění a ospravedlnění. Zákon Boží nás tedy jako „*paidagógos*“ přivedl ke Kristu, našemu Spasiteli, respektive dovedl nás k potřebě vykoupení a k potřebě Záchrance.

1. Nedospělí podobni otrokům

K tomuto přirovnání se jinými slovy Pavel vrací ještě v dnešním textu: „*Chci říci: Pokud je dědic nezletilý, ničím se neliší od otroka, ač je pánem všeho. Je podřízen poručníkům a správcům až do doby, kterou otec předem stanovil*“ (v. 1). *Paidagógos* býval otrok, který doprovázel děti svých pánů do školy. Tím dítětem mohl být třeba syn nějakého mocného člověka, aristokrata, senátora, bohatého kupce atd. Ale dokud byl tento chlapec malý a nezletilý, byl poddán nejen svému otci, ale také všelijakému „dozorčímu personálu“ – „poručníkům a správcům“. Takový synek byl tedy dědicem svého mocného otce, *de jure* byl tedy „pánem“, ale prozatím *de facto* byl podoben spíše otroku, protože musel poslouchat rodiče i své vychovatele. Sice dědic všeho, ale ve skutečnosti se spíše podobal bezprávnému otrokovi, který musí všechny poslouchat, než svéprávné, svobodné bytosti. Dnes to nakonec není jiné, že? I synek mocného tatínka musí ve škole poslouchat (ačkoliv někdy lze pozorovat různé nezdravé deformace, kdy se školy dostávají pod tlak bohatých otců – sponzorů, jejichž děti zrovna neprosívají. Nechat propadnout synka největšího donátora školy?). Ale za normálních okolností i děti mocných lidí musejí poslouchat své vychovatele.

A apoštol Pavel tuto okolnost ze života své doby používá jako přirovnání: „*Tak i my, když jsme byli nedospělí, byli jsme otroky vesmírných mocí*“ (v. 3). Kdy jsme jako lidé byli podle Pavla „nedospělí“. Pavel tím myslí právě tu dobu před příchodem Krista a před tím, než jsme byli vírou v Krista přijati za syny a dcery Boží. Jinými slovy, „nedospělým“ je podle Pavla ten, kdo ještě „nedospěl“ ke Kristu. Ať už se tím míní židovstvo pod zákonem nebo pohané bez zákona, ale všichni v zajetí hříchu. Každý, kdo ještě není skrze víru v Ježíše vysvobozen z moci hříchu, je v tomto smyslu „nedospělým“. Je v tomto smyslu v zajetí, otrokem „vesmírných mocností“. Buďto jsme tedy svobodnými syny a dcerami Božími v Kristu, nebo jsme otroky „vesmírných mocností“.

Nacházíme tu zvláštní pojem – *vesmírné mocnosti* (*stoicheia tú kosmú*). *Stoicheia* – dá se to přeložit také jako „živly, (pra)základy, principy, prvky“ světa či vesmíru. Podle Pavla sem spadá i Boží zákon zjevený skrze Mojžíše. Také jej řadí pod ta *stoicheia tú kosmú*, vesmírné mocnosti či živly, které zotročovaly život člověka. Může nám to znít trochu překvapivě, protože Pavel má úctu k Božímu zákonu. Říká o něm, že je „dobrý a svatý“ (Ř 7). Vždyť jej vydal Bůh! Proč jej teď řadí k zotročujícím vesmírným živlům? Patrně proto, že ačkoliv je zákon Boží dobrý a svatý, hříšnému člověku nemůže přinést nic než odsouzení. To, co Bůh vyhlásil Izraeli svým zákonem, je dobré, ale hříšný člověk to není schopen naplnit. A tak se mu to dobré stává osidlem a kamenem úrazu, přes který klopýtá a nedochází cíle. Tak se z dobrého Božího zákona stává jakýsi „strašák“, mocnost či živel, který člověk neovládá, ale který má nad člověkem moc. Člověk pod zákonem je otrokem živlu, nad kterým nemá moc, z jehož sevření se nedokáže vymanit, a který jej odsuzuje k záhubě. Je jako ten synek – dědic. I člověku Bůh zamýšlí darovat plnost svého požehání (nebeské dědictví), ale ve stavu své „nedospělosti“ byl člověk podroben vychovateli a poručníku - tedy zákonu. V tomto stavu se nemohl ujmout dědictví svobodných synů a dcer Božích, protože byl otrokem své hříšnosti a zákona, který jej odsuzoval.

2. Přijati za syny v Kristu

Všechny tyto úvahy a přirovnání jsou pak Pavlovi předešlou k novému zvěstování evangelia: „*Když se však naplnil stanovený čas, poslal Bůh svého Syna, narozeného z ženy, podrobeného zákonu, aby vykoupil ty, kteří jsou zákonu podrobeni, tak abychom byli přijati za syny*“ (v. 4-5). Ono zotročení, tedy podrobení zákonu a jeho usvědčující a odsuzující moci, skončilo v Kristu. V Kristu tato pouta byla zlomena a spadla z našich rukou.

J. Stott k tomu píše: „Lidská spoutanost zákonem trvala přibližně 1 300 roků (od Sinaje). Byla to dlouhá a tíživá nezletilost. Ale nakonec přišla plnost času – datum určené Otcem, kdy děti měly dostat plnoletost a měly být zproštěny svých poručníků a měly přijmout zaslíbené dědictví“ (s. 52). Stott se také zamýšlí, proč doba narození Ježíše byla právě tou „plností času“. Proč to byl zrovna ten čas s velkým „Č“? Nahlíží na to z praktického hlediska. Např. že to byla doba, kdy si Řím podmanil celý známý svět a postavil silnice, které chránily legie a bylo bezpečnější cestování, čas, kdy řecká řeč a kultura tvořily prvky soudržnosti tehdejší společnosti nebo kdy řečtí a římské bohové byli na ústupu a srdce lidí byla hladová po skutečném duchovním uspokojení. Z pohledu židovského dodává Stott to byla doba, kdy Mojžíšův zákon už dlouho držel lid izraelský pod opatrovnictvím a v žaláři, takže velice toužili po svobodě. Těžko říci, zda tu „plnost času“ vykládat právě takto, ale jistě to také sehrálo svou roli. Zkrátka z Božího pohledu nazrál ten správný čas zjevit světu spásu a vysvobození v jeho Synu.

Je tam zdůrazněno, že Ježíš sám se narodil jako člověk z ženy, podrobený zákonu. Jako jediný Boží zákon skutečně a beze zbytku naplnil. Hříchu neučinil. Obstal tak tam, kde jsme my, všichni lidé, neobstáli. Stal se tak tím jediným vpravdě spravedlivým, a jen někdo takový mohl dát svůj nevinný život za hříšníky, za nás za všechny. Tak nás Boží Syn jednak „vykoupil“ z otroctví a odsouzení zákona, ale nejen to, také nás uvedl do postavení svobodných synů a dcer Božích – byli jsme přijati za syny (a dcery) Boží. Pavel pro to používá pojmu *hyothésia* – adopce. Odkazuje zde na oblast řecko-římského práva, kdy majetný bezdětný muž mohl přijmout za člena své rodiny mladíka – otroka. Toho tak potkalo nečekané štěstí. Přestal být otrokem a stal se synem a dědicem (Stott, str. 53). Pavel tuto okolnost vidí jako určitou metaforu pro Boží vtaž k nám. Také my jsme byli otroky hříchu, také nás odsoudil svatý Boží zákon. Ale v oběti Pána Ježíše byla tato stará otrocká pouta zlomena a my jsme byli přijati do Boží rodiny, „adoptováni“ za syny a dcery Boží, dědice jeho zaslíbení.

3. Bůh poslal svého Ducha

Toto vše nám pak dosvědčuje Duch svatý: „*Protože jste synové, poslal Bůh do našich srdcí Ducha svého Syna, Ducha volajícího Abba, Otče. A tak už nejsi otrok, nýbrž syn, a když syn, tedy z moci Boží i dědic*“ (v. 6-7). Duch svatý nám dává zažít a okusit všechno to, co pro nás Kristus vykonal. Bez Ducha svatého by to vše zůstalo vně nás, mimo nás. Stott k tomu píše: „Bůh poslal svého Syna, aby nám **získal** postavení synů, a poslal svého Ducha, abychom mohli mít o svém synovství **zkušenost**“ (str. 53). Proto jsou tak důležité nejen Velikonoce, ale také i Letnice. Nejen Kristovo dílo smíření, ale také seslání Ducha svatého, Ducha, který to Kristovo smíření v našem životě učiní živou zkušeností. Duch svatý nám umožňuje to, že Kristovo vykoupení skutečně pochopíme a zažijeme na sobě. On nás vnitřně ujišťuje, tedy dává nám jistotu, že jsme Božími dětmi. Ježíš za svého života oslovoval Boha důvěrným Abba – drahý Otče. I my tak, naplnění Kristovým Duchem, můžeme volat podobně důvěrně Abba – náš drahý Otče. Kristovo vykoupení a Duch svatý nás ujišťují, že už nejsme spoutanými otroky, ať už hříchem nebo zákonem nebo čímkoliv jiným, ale že jsme synové a dcery Boží, a tedy i dědicové všech Božích zaslíbení a požehnání. Velice podobně to napsal Pavel také křesťanům do Říma: „*Nepřijali jste přece Ducha otroctví, abyste opět propadli strachu, nýbrž přijali jste Ducha synovství, v němž voláme: Abba, Otče! Tak Boží Duch dosvědčuje našemu duchu, že jsme Boží děti. A jsme-li děti, tedy i dědicové - dědicové Boží, spoludědicové Kristovi; trpíme-li spolu s ním, budeme spolu s ním účastni Boží slávy*“ (Ř 8,15-17).

Tak to je tedy ta Pavlova metafora: otrok – adopce – syn – dědic. Můžeme si to pro sebe shrnout třeba takto: Také já, otrok hříchu, odsouzen Božím zákonem, jsem se z Boží milosti pro Kristovu oběť stal Božím dítětem, stal jsem se tak dědicem Božího království. Duch svatý mě o tom ujišťuje. Díky jemu za to.